

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

JASLAR HÁM RUWXIYLIQ

Húrliman Shamshetova Salawatovna

Ózbekstan mámleketlik kórkem óner

hám mádeniyat instituti Nókis filiali studenti

Sharipova Dilbarxan Atajanovna

Kitapxana-xabar iskerligi kafedrası aға oqıtıwshısı

Anotatsiya: *Uzaq ótmishke iye bolğan Ózbekstan tariyxında milliy úrip ádetlerimizdiń joǵalıp barıwı, jaslarımızdıń keleshek ornındaǵı áhmiyeti*

Tayanish sozler: *Jaslar, Ruwxıylıq, millet, milliylik, watan*

Insan ruwxıyatınıń qalıplesiwinde tariyxıy ótmish óz aldına áhmiyetke iye. Ruwxıylıq tiykarınan jámiyet, milletke tán, mánáwiyy-mádeniy hám máteriyallıq tiykarlar, dástúrler, qádiriyatlar, turmıs tárizi, ideyalar hám kóz – qaraslardı uluwmalastırwshı túsiniklerdi quraydı. Eger millet óziniń kim ekenligin umıtsa, bul sol millet ushın úlken apatshılıq. Ruwxıylıq-insan sanasına tásir kórsetetuǵın onıń dúnya qarası, oy-pikiri turaqlı baǵdarǵa salatuǵın teńsiz kúsh. Ózbekstan Respublikası Birinshi Prezidenti Islam Karimov aytıp o tkenindey "Insan ózligin ańlap, kelip shıǵıwın tereńirek bilgeni sayın júreginde watanǵa muhabbat tuyǵısı tamırlasıp, úlkeyip baradi. Bul tamır qansha tereń bolsa, tuwılıp ósken jurta muhabbatta sol sıyaqlı joqarı boladı". Bala tuwılǵannan baslap shańaraq ortalıǵında jasaydı. Shańaraqqa tán dástúrler, qádiriyatlar, úrip-ádetler balanıń kamil insan bolıp qalıplesiwinde tiykar boladı. Eń tiykarǵısı, perzentler shańaraq ómir mektebi arqalı jámiyet talapların ańlaydı, sezedi. Bul biykarǵa emes, álbette. Elimiz jasları búgingi turmısımızdıń túrli tarawlarında iskerlik júrgizip atır. Olar búgin student hám oqıwshı, jumısshı hám de shıpaker, pedagog hám injiner, biznesmen hám de isbilermen. Jaslarımız kompyuter, internet texnikası, bir neshe shet tillerin jaqsı iyelep, rawajlanǵan mámleketlerde bilim alıp, jáhán maydanına shıǵıp atır. Ózbekistannıń keleshekte ullı mámleket bolıwı ushın joqarı bilimli hám maman kadrlardı tárbiyalap shıǵarıw talap etiledi. Ózbekstan Respublikasında jaslarǵa tiyisli mámleketlik siyasatınıń tiykarları haqqında»ǵı 1 nızamı 2016-jılı 24-avgustta qabıl etilgen. Usı nızamnıń 1-bólim "Ulıwma qaǵıydalar" 3-statya, "Tiykarǵı túsinikler", "Jaslar (jas puqara)-on tórt jasqa tolǵan hám otız jastan ótpegen shaxslar" dep kórsetilgen. Ózbekstan Respublikası Konstituciyası 2-bólim 5-bap 18-statyasında "Ózbekstan Respublikasındaǵı barlıq puqaralar tili, dini, milleti, sociallıq dárejesinen qattiy názer nızam aldında teń" dep aytıp ótilgen. Milliy qádiriyatlarımızdı Konstituciyamızdıń 49-statyasına kóre "Puqaralar Ózbekstan Respublikası xalqınıń tariyxıy, mánáwiyy hám mádeniy miyrasların abaylap asırawǵa májbur". Gárezsizligimizdi 1991-jılı 31-avgustta alǵanımızdan keyin úrip-ádetlerimiz qaytadan tiklendi. Gárezsizlikti tiklewde mámleketlik tildiń qabıl etiliwi áhmiyetli ról oynadı. Abdulla Avloniy babamızdıń aytıp ótkenindey "Hár bir millettiń dúnya barlıǵın

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

kórsetetuđın ómir kórinisi til hám ádebiyatdur. Milliy tildi joğaltıw millettin ruwxın joğaltıw bolıp tabıladı". Úrp-ádetler hám qádiriyatlar arqalı átiraptađılar, sociallıq-sıyasıy proceslerge bolđan múnásebetin túsiniw, ańlaw demekdur. Ózlikti ańlaw úsh dárejede boladı: 1. Shańaraqta hám onıń ortalıǵında individtiń shaxs dárejesiniń barđan sayın qáliplesip barıwı. 2. Mektep hám belgili bir birlespelerde oqıwı jáne jumıs alıp barıw arqalı basqalar menen múnásebette bolıwı. 3. Basqalar tárepinen shaxstıń bahalanıwı, qadağalanıwı hám basqalar aldında qádirleniwinde baqlanadı. Házirde bunday úlken wazıypanı shın kewilden orınlaytuğın, zamanagóy hám jáhannıń eń aldınǵı tálim texnologiyaları menen qurallanđan pedagog kadrlarǵa bolđan talap kúnnen-kúnge artıp barmaqta. 1991-jılı mámleketimizde «Ózbekstan Respublikasında jaslarǵa tiyisli mámleketlik siyasatınıń tiykarları haqqında»ǵı Nızam qabıl etiliwi mámleketimizdiń jaslarǵa bolđan joqarı ğamxorlıqtıń hám itibarınıń joqarı belgisi boldı. Jaslardıń jámiyettegi jámiyetlik-siyasiy, ekonomikalıq, mádeniy reformalardı ámelge asırıw proceslerinde jedel qatnasıwın qollap-quwatlaw, olardıń ruwxıy-tárbiyalıq, ideyalıq-teoriyalıq uqıplılıǵın arttırıw ushın zárúr shárayatlar jaratıp beriw, jaslardıń mánawiy ruwxıyatınıń qáliplesiwı hám rawajlanıwı nızamlıqların úyreniw hámde analizlew tiykarında jaslarǵa tiyisli siyasatın ámelge asırıw házirgi kúnde úlken áhmiyetke iye. Bul sıyaqlı nızamshılıq hújjetleriniń qabıl etiliwi sociallıq ádillik, insanıyılıq, mehir-áqibet ideyalarına tayanıw qatarında jaslar turmısınıń barlıq salaların qamtıp alıwshı tiykarǵı principielerin bekkemleydi. "Jaslarımızdı haqlı túrde Watanımızdıń keleshegi ushın juwapkershilikti moyınna alıwǵa uqıplı bolđan, búgingi hám erteńgi kúnimizdiń sheshiwshi kúshine aylanıp baratırǵanlıǵı hámmemizde maqtanış sezimin oyatadı". Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev óz sózinde "Jaslar arasında Motivaciyanı kúsheytiw kerek" dep aytadı. Motivaciya insan ruwxıyatına tásir etedi. Motivaciya-latin tilinen alınıp háreketke úndewshi degen mánisti bildiredi. Úrip-ádetlerimizdiń keskin qalıp barıwı, ótmishti umıtıwǵa alıp keledi. Xalqımız basqa mámleketler umıtıp jiberen úrp-dástúrlerin biler eken, biraq ta sol mámleketlerden rawajlanıwdan biraz ğana izde qalđan mámleket ekenin umıtpawı kerek. Milliy maqtanış jaslardı óz kúshi, qábiliyeti ha'm talantın milliy ha'm ulıwma insaniy mápler jolında bađdarlawǵa shaqıradı. Ózbek xalqınıń jetik milliy qádir qımbatı, ar-namısı ha'm sharaplılıǵı onıń júdá miyrimliliǵı hám sap hújdanlıǵına tiykarlanganlıǵında. Sonıń ushın da mámleketimizdiń qanshelli tez úlkeyiwı jámiyetlik-ekonomikalıq, mádeniy manawiy hám siyasiy fundamentiniń barđan sayın bekkemleniwı, aldı menen, jaslar milliy sanasınıń ósiwi, ózin-ózi ańlawı, manwiý dárejesi, milliy maqtanış qanshelli joqarı bolıwına baylanıslı. Óniń negizinde márifatlı bolıw pazıyletleri menen ajralıp turadı. Óz táđdirine hám ózgeler táđdirine biypariq qaray almaytuğın xalqımız bir birine súyenip, dártin bólisiw hám biradar bolıp jámlesdi. Óz xalqı menen birge qońsı xalıqlar jeńisleri menen maqtanadı. Milliy ózligin ańlap alıwda, milliy maqtanıştı ósiriwde ha'm tárbiyalawda, milletimiz tariyxın tereń hám ilimiy tiykarda úyreniw úlken áhmiyetke iye. Milliy maqtanış sezimi sıyaqlı milliy sana mazmunınıń áhmiyetli faktori. Milliy maqtanış, eń aldı menen ózligin ańlaw, milliy keleshegin támiyinlew jolındaǵı háreket, óz milleti keleshegi aldında

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

juwappershiliqtin sözsiz ülgisi. Milliy ötmishin jaqsı bilgen, onı qádirley alatuğın hám házirgi payıtta onı jańasha shárayatlar hám halatlarda bayıtıp baratuğın kámil insan. Bolmasa, miliy maqtanish sezimi sonshellı maqtanshaqlıq usılına aylanıp qalıwı múmkin. Dúnyada 200 den artıq milletler bolsa, hár bir millet ózine tán minez-qulqına iye. Sonıń ushın hám hár qıylı regionlarda jasap atırđan xalıqlar túrlishe jasaw tárizine, bir birine uqsamaytuğın úrp -ádetlerine iye boladı. Máselen, ózbekler arnamıs, tárbiya, iybelilikti jámiyetlik turmıstın hámme tarawlarında áhmiyetli pazıylet dep qabıl qılınđan. Sonday qásiyetlerge iye, bazıda bul tek «ózbekke tán pazıylet» dep te júritiledi. Milletke tánlilik júdá názik hám házirgi payıtta júdá quramalı halat. Adam zárúr bolđanda turmisindegi barlıq jemislerden, hesh qıylanbastan waz keshiwi múmkin. Biraq hesh kim, hesh qashan milliy tánlilikten waz keshe almaydı. Ónı qálegen payıtta qálegeninshe ózgerge almaydı. Sebebi milletke tánlilik sezimleri insannıń qan qanına, mın bir kletkasına sińip ketken. Bunı sezbeğenler qálbi soqır, manawiy kemtik adamlar. Biraq, milletke tánligi menen maqtanıw basqa, milletshilik basqa. Ózine artıq baha beriw hámme waqıt shaxs turmisin hám, millet keleshegin de kriziske alıp keledi. Milliy menmenlik, ózge milletlerdi mensinbew, kemsitiw, aqır aqıbetinde, milletler aralıq tatıwlıqqa qáwip salmaqta. Ózbekstanda bar turaqlılıqtın tiykarı usı watan puqarası bolđan barlıq milletler ushın mámleketler tariyxı, onıń ásirler dawamında topladıan qádiriyatları ulıwma maqtanishqa aylanđanlıđında. «Usı áziz Watan hám memizdiki», «Bizden azat hám abat Watan qalsın» degen shaqırıqlardıń manawiy qúdireti, úlken ulıwma insaniy mazmunı áne sonda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ibragimjanovich, T. I., & Kurbanbay o'g'li, X. J. (2023). HARBIY-SPORT MUSOBAQALARINI TASHKILLASH VA O 'TKAZISH. PEDAGOG, 6(5), 780-781.
2. Ibragimovich, T. I. (2024). IMPROVING OF PEDAGOGICAL SKILLS OF STUDENTS OF PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY DURING CONTINUOUS PEDAGOGICAL PRACTICE. JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH, 1(2), 92-94.
3. Damirovich, M. R., Ibragimovich, T. I., & Sattarovich, A. U. (2022). The Role Of Spiritual And Educational Events In Promoting The Ideas Of Religious Tolerance And International Health. Brazilian Journal of Implantology and Health Sciences, 4(5), 42-47.